

Dokument s plenarne sjednice

B8-1237/2016

16.11.2016

PRIJEDLOG REZOLUCIJE

podnesen nakon izjave potpredsjednice Komisije/Visoke predstavnice Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku

u skladu s člankom 123. stavkom 2. Poslovnika

o stanju u Bjelarusu
(2016/2934(RSP))

Petras Auštrevičius, Dita Charanzová, Ivan Jakovčić, Urmas Paet, Jozo Radoš, Pavel Telička
u ime Kluba zastupnika ALDE-a

**Rezolucija Europskog parlamenta o stanju u Bjelarusu
(2016/2934(RSP))**

Europski parlament,

- uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Bjelarusu, posebno one od 10. rujna 2015.¹, 29. ožujka 2012.², 16. veljače 2012.³, 15. rujna 2011.⁴, 12. svibnja 2011.⁵, 10. ožujka 2011.⁶ i 20. siječnja 2011.⁷,
 - uzimajući u obzir parlamentarne izbore održane 11. rujna 2016. i predsjedničke izbore održane 11. listopada 2015.,
 - uzimajući u obzir preliminarnu izjavu Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) pri Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju (OESS), Parlamentarne skupštine OESS-a i Parlamentarne skupštine Vijeća Europe (PACE) o parlamentarnim izborima u Bjelarusu od 12. rujna 2016.,
 - uzimajući u obzir zaključke Vijeća o Bjelarusu, posebno one od 16. veljače 2016. kojima se ukidaju restriktivne mjere protiv 170 pojedinaca i tri bjelaruska poduzeća;
 - uzimajući u obzir članak 123. stavak 2. Poslovnika,
- A. budući da je u svojem završnom izvješću o predsjedničkim izborima održanima 2015. u Bjelarusu OESS/ODIHR zajedno s Venecijanskom komisijom Vijeća Europe iznio niz preporuka koje je Bjelarus trebao provesti prije parlamentarnih izbora 2016.;
- B. budući da su, u cilju izgradnje boljih odnosa sa Zapadom, bjelaruske vlasti poduzele niz koraka koje su predstavile kao mjere kojima se strankama demokratske oporbe omogućuje lakša registracija nego na prethodnim izborima i kojima se stranim promatračima omogućuje bolji uvid u prebrojavanje glasova, no koji, prema ocjeni Međunarodne misije za promatranje izbora pod vodstvom OESS-a/ODIHR-a, u stvarnosti nisu doveli do odgovarajuće provedbe izbora u skladu s obvezama u okviru OESS-a te drugim međunarodnim obvezama i standardima;
- C. budući da, prema ocjeni parlamentarnih izbora 2016. koju je dao OESS/ODIHR, i dalje postoje već dugo prisutni sistemski nedostaci, uključujući ograničenja pravnog okvira za politička prava i temeljne slobode; budući da se za izborna povjerenstva smatralo da još uvijek nisu bila neovisna jer u njima nije bilo predstavnika oporbe; budući da je prilikom ranog glasovanja, prebrojavanja i tabeliranja utvrđen značajan broj proceduralnih nepravilnosti te manjak transparentnosti;

¹ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2015)0319.

² SL C 257E, 6.9.2013., str. 9.

³ SL C 249E, 30.8.2013., str. 57.

⁴ SL C 51E, 22.2.2013., str. 140.

⁵ SL C 377E, 7.12.2012., str. 162.

⁶ SL C 199E, 7.7.2012., str. 182.

⁷ SL C 136E, 11.5.2012., str. 57.

- D. budući da se, prema posebnom izvjestitelju UN-a za stanje ljudskih prava u Bjelarusu, pravni i administrativni sustavi koji su podloga za ograničavanje ljudskih prava nisu promijenili i da su dvojica neovisnih članova parlamenta tek simboličan znak promjene te ukazuju na to koliko je taj proces kontroliran;
- E. budući da od 1994. u Bjelarusu nisu održani slobodni i pravedni izbori u okviru izbornih zakona koji su u skladu s međunarodno priznatim standardima OESS-a/ODIHR-a;
- F. budući da su preduvjeti za bolje odnose između EU-a i Bjelarusu znatno poboljšanje u području slobode govora i slobode medija, poštovanje političkih prava i običnih građana i oporbenih aktivista te poštovanje vladavine prava i temeljnih prava; budući da je Europska unija i dalje snažno predana daljnjem djelovanju u području zaštite ljudskih prava u Bjelarusu, uključujući slobodu govora i medija;
- G. budući da je EU u veljači 2016. nakon pet godina ukinuo restriktivne mjere protiv Bjelarusu u znak dobre volje te kako bi potaknuo Bjelarus na poboljšanje u području ljudskih prava, demokracije i vladavine prava; budući da su zabilježeni brojni manji naponi za rješavanje određenih već dugo prisutnih problema uoči izbora 2016., ali da istovremeno i dalje postoje mnogi neriješeni problemi u pravnom i postupovnom izbornom okviru;
- H. budući da su Borci za ljudska prava za slobodne izbore i Pravo na izbor 2016., dvije bjelaruske skupine za promatranje izbora, osudili posljednje izbore jer nisu provedeni u skladu s velikim brojem ključnih međunarodnih standarda i jer nisu vjerodostojan odraz volje bjelaruskih građana;
- I. budući da su te bjelaruske promatračke skupine prikupile konkretne dokaze masovnih pokušaja diljem zemlje da se poveća ukupni odaziv birača tijekom petodnevnog razdoblja za rano glasovanje (6. – 10. rujna) i na dan izbora (11. rujna);
- J. budući da su 18. studenoga 2015. bjelaruske oporbene snage desnog centra prvi puta predstavile sporazum o zajedničkoj suradnji u skladu s kojim će na parlamentarnim izborima 2016. nastupiti ujedinjene;
- K. budući da Parlament trenutačno nema službene odnose s bjelaruskim parlamentom; budući da je prvi službeni posjet izaslanstva Parlamenta za odnose s Bjelarusom nakon 2002. održan u Minsku 18. i 19. lipnja 2015.;
- L. budući da bjelaruski parlament nema službeni status u Parlamentarnoj skupštini Euronest;
- M. budući da je Bjelarus imao poticajnu ulogu u postizanju sklapanja sporazuma o prekidu vatre u Ukrajini;
- N. budući da je zbog sukoba u Ukrajini porastao strah bjelaruskog stanovništva da će se stanje u zemlji destabilizirati kao posljedica promjene vlasti, što međutim ne znači i ne može značiti da je bjelaruski narod izgubio nadu u provođenje suštinskih reformi i u mirnu preobrazbu svoje zemlje;
- O. budući da bjelarusko gospodarstvo više od 20 godina stagnira i da su najvažniji sektori i

dalje u vlasništvu države te da njima upravlja i nadzire ih državna uprava; budući da se sve više povećava gospodarska ovisnost Bjelarusu o ruskoj gospodarskoj pomoći te da je gospodarstvo Bjelarusu među najlošijima kada je riječ o zemljama Euroazijske gospodarske unije; 2015. i 2016. bjelaruski BDP pao je, primjerice, za više 30 milijardi USD;

- P. budući da je Bjelarus i dalje jedina zemlja u Europi koja provodi smrtnu kaznu; budući da je 4. listopada 2016. bjelaruski Vrhovni sud potvrdio smrtnu kaznu izrečenu Sjarheju Vostrikauu; budući da je to četvrti put u 2016. da bjelaruski Vrhovni sud potvrđuje smrtnu presudu;
- Q. budući da se, kao što je posebni izvjestitelj UN-a o stanju ljudskih prava u Bjelarusu naveo u izvješću od 21. travnja 2016., usprkos primjetnom poboljšanju kontakata između Bjelarusu, EU-a i SAD-a, kršenja ljudskih prava nastavljaju i nije zabilježena nikakva značajna promjena;
- R. budući da organizacije za ljudska prava upozoravaju na nove metode uznemiravanja oporbe te na uhićenja Eduarda Palčisa, Mihaila Žamčužnog i Uladzimira Kondrusa krajem 2015. i tijekom 2016., pri čemu je bjelaruski centar za ljudska prava „Viasna” Žamčužnog i Kondrusa kvalificirao kao političke zatvorenike;
- S. budući da je Bjelarus u procesu izgradnje svoje prve nuklearne elektrane u Ostrovecu, koji se nalazi na granici s EU-om; budući da izgradnjom *de facto* upravljaju i da je financiraju Rusija i ruska poduzeća koja predstavljaju nuklearni i financijski sektor;
1. i dalje je vrlo zabrinut zbog nedostataka koje su neovisni međunarodni promatrači utvrdili tijekom predsjedničkih izbora 2015. i parlamentarnih izbora 2016. godine; smatra da su pokušaji da se postigne napredak bili izuzetno slabi i nedostatni; skreće pozornost na činjenicu da će u novoizabranom parlamentu biti jedan predstavnik oporbe i jedan predstavnik nevladina sektora; smatra, međutim, da je riječ o političkim imenovanjima, a ne o posljedici ishoda izbora jer je te predstavnike imenovala uprava;
 2. poziva bjelaruske vlasti da bez odgađanja nastave s radom na sveobuhvatnoj izbornoj reformi kao dijelu šireg procesa demokratizacije i to u suradnji s međunarodnim partnerima; ističe da se preporuke OEES-a/ODIHR-a trebaju provesti pravovremeno uoči lokalnih izbora u ožujku 2018. te da je potrebno nadzirati njihovo provođenje u praksi; ističe da je to od ključne važnosti za ostvarenje punog potencijala odnosa između EU-a i Bjelarusu;
 3. ponovno poziva bjelaruske vlasti da zajamče da se u svim okolnostima poštuju demokratska načela, ljudska prava i temeljne slobode, u skladu s Općom deklaracijom o ljudskim pravima, preporukama u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda koji provodi Vijeće UN-a za ljudska prava te međunarodnim i regionalnim instrumentima za ljudska prava koje je Bjelarus ratificirao;
 4. poziva bjelarusku vladu da rehabilitira oslobođene političke zatvorenike i da im vrati sva građanska i politička prava;
 5. izražava zabrinutost zbog činjenice da od 2000. u Bjelarusu nije registrirana nijedna nova politička stranka; traži od Bjelarusu da ukine sva ograničenja u tom pogledu;

6. traži od bjelaruskih vlasti da čim prije stave izvan snage članak 193. stavak 1. Kaznenog zakona, kojim se kažnjava organizacija aktivnosti neregistriranih javnih udruga i organizacija kao i sudjelovanje u njima, te da omoguće potpuno, slobodno i neometano pravno djelovanje javnih udruga i organizacija; skreće pozornost Komisije posebno na činjenicu da je trenutno, kao posljedica primjene članka 193. stavka 1. i ostalih restriktivnih mjera, više od 150 bjelaruskih nevladinih organizacija registrirano u Litvi, Poljskoj, Češkoj i drugdje; upozorava na nedosljednost zbog činjenice da EU nastoji povećati iznos financijske pomoći koju pruža koristeći se kanalima koje kontrolira bjelaruska vlada dok međunarodna financijska pomoć nevladinu sektoru u Bjelarusiji i dalje podliježe velikim poreznim opterećenjima;
7. poziva Europsku službu za vanjsko djelovanje i Komisiju da u dijalogu o ljudskim pravima između EU-a i Bjelarusu prednost daju navedenim problemima te da, u tom kontekstu i s ciljem angažiranja bjelaruskih vlasti u osmišljavanje programa za ljudska prava, suradnju EU-a prošire tako da uključuje sve međunarodne aktere, poput Ujedinjenih naroda, Vijeća Europe, OESS-a i, ništa manje važno, bjelarusku oporbu i neovisno civilno društvo;
8. osuđuje činjenicu da je Bjelarus jedina zemlja u Europi u kojoj se još uvijek provodi smrtna kazna, što je u suprotnosti s europskim vrijednostima; traži da se odmah uvede moratorij na izvršenje smrtnih kazni i da se kazneni zakon izmijeni u cilju ukidanja smrtno kazne; podsjeća da smrtna kazna predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje, nema dokazani odvraćajući učinak, a sudske pogreške čini nepovratnima; smatra da je neprihvatljivo da je jedna smrtna kazna izrečena dan nakon što je Europska unija ukinula većinu sankcija protiv Bjelarusu;
9. poziva Europsku službu za vanjsko djelovanje i Komisiju da nastave i prošire svoju potporu i na organizacije civilnog društva koje djeluju u Bjelarusu i u inozemstvu, u skladu s politikom EU-a koja se odnosi na kritički angažman s Bjelarusom; u tom pogledu naglašava da je potrebno poduprijeti sve neovisne izvore informacija u bjelaruskom društvu, uključujući radiodifuziju na bjelaruskom jeziku i iz inozemstva; smatra da je važno i dalje podržavati obrazovne programe i institucije koji djeluju u egzilu, poput Europskog sveučilišta humanističkih znanosti u Vilniusu;
10. napominje da su u siječnju 2014. započeli pregovori o pojednostavljenju viznog režima u cilju poboljšanja izravnih međuljudskih kontakata i poticanja nastajanja civilnog društva; ističe da je potrebno ubrzati napredak u tom pogledu;
11. posebno je zabrinut zbog sigurnosnih problema koji su posljedica izgradnje bjelaruske nuklearne elektrane u Ostrovecu, koji je od Vilnusa udaljen manje od 50 km; snažno potiče bjelaruske vlasti da započnu konstruktivan dijalog sa svim relevantnim međunarodnim tijelima, EU-om i njegovim državama članicama, da strogo poštuju Konvencije UN-a iz Espoa i Aarhusa te da pokažu političku volju da djeluju u skladu s procjenama rizika i sigurnosti koje EU provodi nakon katastrofe u Fukushimi;
12. upućuje snažan poziv Komisiji da u kontekstu planiranog dijaloga o energiji između EU-a i Bjelarusu prednost da pitanjima sigurnosti i transparentnosti u vezi s bjelaruskom nuklearnom elektranom te poziva Komisiju da Parlamentu i državama članicama, posebno onima koje graniče s Bjelarusom, redovito šalje izvješća o svojim naporima u osiguranju najviše razine standarda nuklearne sigurnosti u vezi s tim

nuklearnim postrojenjem u izgradnji; traži od Komisije da osigura da se financijske institucije i mehanizmi EU-a, poput Europske investicijske banke ili Europske banke za obnovu i razvoj, ne mogu izravno ili neizravno koristiti za financiranje nuklearne elektrane iz Ostroveca te da provjeri je li jamstvo koje je EU dao EIB-u ranije 2016. u skladu sa sankcijama koje je EU nametnuo Ruskoj Federaciji;

13. podupire EU i njegovu politiku „kritičkog angažmana” s bjelaruskim vlastima te navodi da je spreman doprinijeti toj politici, među ostalim putem svojeg izaslanstva za odnose s Bjelarusom; međutim, podsjeća da EU mora ostati oprezan u pogledu toga kome se dodjeljuju njegova sredstva te da mora osigurati da se njima ne doprinosi pogoršanju stanja u kojemu se nalaze oporba i civilno društvo;
14. ponavlja svoju predanost djelovanju u korist bjelaruskog naroda, podržavanju njegovih prodemokratskih težnji i inicijativa te doprinošenju stabilnoj, demokratskoj i prosperitetnoj budućnosti te zemlje;
15. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi potpredsjednici Komisije/Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Europskoj službi za vanjsko djelovanje, Vijeću, Komisiji, državama članicama, OESS-u/ODIHR-u, Vijeću Europe i bjelaruskim vlastima.